

5/2022

Nytt

S. 4

**Klimat-
och miljö-
programmet**

S. 6-7

**Permakultur
frodas
i Korpo**

S. 8-9

**Nya nöjda
invånare
på Utö**

Nytt

5/2022

Kontaktuppgifter

Vill du informera genom Nytt?
Ring kontaktpersonen i ditt område!

Pargas

Arja Töyrylä Tfn 040 488 6026

Nagu

Viveca Smeds-Aalto Tfn 040 488 6022

Korpo

Tarja Sirkiä Tfn 040 488 6020

Houtskär

Petra Öhman Tfn 040 488 6021

Iniö

Åsa Knuts Tfn 044 066 7835

E-postadress:

fornamn.efternamn@pargas.fi

Mer information ges av

kommunikatör Linda Baarman
linda.baarman@pargas.fi, 040 680 1851

Utgivningstidtabell 2023

Nytt 1	utkommer 26.1	deadline 16.1
Nytt 2	utkommer 20.4	deadline 10.4
Nytt 3	utkommer 8.6	deadline 29.5
Nytt 4	utkommer 21.9	deadline 11.9
Nytt 5	utkommer 30.11	deadline 20.11

Nytt

Nytt är Pargas stads informationstidning till stadens invånare. Tidningen ges ut fem gånger om året och delas ut med Pargas Kungörelser.

Ansvarig utgivare: Linda Baarman,
Pargas stad

Produktion: Å Communications

Tryck: Salon Lehtitehdas, upplaga 9 516

På pärmen: Robin Reuter

Foto: Annika Welling-Nyberg

Bild: Erik Saanila

Bo och sysselsätt dig i skärgården!

Vilken av Finlands kommuner är den bästa för boende och sysselsättning? Det beror på vem man frågar. Valet kan vara svårt då de flesta av de 309 kommunerna i vårt välfärdsland kan erbjuda välutvecklad infra, tryggt boende, rent vatten, natur, sysselsättning, fritidsaktiviteter, hobbyer, o.s.v.

Alla vi kommunanställda som jobbar för ökad inflyttning och för att få företag att etablera sig i Pargas, ser förstås fördelarna med just vår stad. Samma gäller säkerligen våra kollegor i andra kommuner. Vad är det då som gör Pargas till den bästa kommunen för boende och sysselsättning? Vad är det Pargas har som ingen annan kommun har?

Vi har den åboländska skärgården – och vi har mycket av den! Geografiskt sett är Pargas stad en stor kommun, totalt 5548 km². Av den totala ytan är över 80 % vatten. Vi har flera färjförbindelser, broar, gästhamnar och mindre hamnar. På ca 100 öar har vi fast bosättning och totalt har vi över 10 000 öar och skär.

Med andra ord, önskar man bo i skärgården, där naturen och havet alltid är nära, är Pargas stad ett av de bästa alternativen.

En stor och äkta skärgårdsstad medför givetvis sina utmaningar med infrastruktur och förbindelser. Med tanke på det utgångsläget, vill jag ändå påstå att vi har en väldigt fungerande infrastruktur. Både väg- och nätförbindelser ger bra möjligheter till boende och samtidigt sysselsättning i alla delar av vår kommun. På tal om det vill jag också lyfta fram alla våra fem kommundelar; Pargas, Nagu, Korpo, Houtskär och Iniö. De har alla

sin egen unika identitet, vilket gör att vi har fem intressanta alternativ att erbjuda nyinflyttare.

I alla fem kommundelar kan du lätt sysselsätta dig med distansarbete. Är du istället intresserad av mera praktiskt jobb finns det bra möjligheter till att sysselsätta sig som till exempel företagare. Dessutom finns det gott om lokala företag som behöver mera arbetskraft.

Förutom möjligheten att få bo och arbeta i skärgården, har vi dessutom ett överraskande stort utbud av kulturupplevelser, motions- och idrottsmöjligheter och andra fritidsaktiviteter. En trevlig bonus är att vi som en äkta tvåspråkig kommun kan erbjuda småbarns- pedagogik, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning på svenska och finska.

Kombinationen av boende i skärgården med välutvecklade förbindelser och bra möjligheter till sysselsättning, utbildning och fritidsaktiviteter gör vår kommun unik.

Så vad väntar du på? Kom och BO OCH SYSSELSÄTT dig i skärgården! Bor och jobbar du redan här? GRATTIS!

Jag önskar nya och gamla kommuninvånare en fin fortsättning på hösten.

John Forsman
Företagsutvecklare
Pargas stad

Text och foto: Annika Welling-Nyberg

Organisationsförändringen ska tjäna invånarna

I samband med social- och hälsovårdsreformen som träder i kraft i årsskiftet beslutade Pargas stad att genomgå en organisationsförändring. Genom omorganiseringen vill staden också i fortsättningen stå sina invånare till tjänst på bästa möjliga sätt.

– Både ledningsgruppen och vi beslutsfattare tyckte att vi i samband med den här stora vårdreformen kunde slå två flugor i en smäll, berättar stadsstyrelsens ordförande **Gilla Granberg** om tanken bakom förnyelsen.

– Samtidigt har vi arbetat med en ny strategi. År 2025 sker dessutom en reform av arbets- och näringstjänsterna där ansvaret för sysselsättningstjänsterna överförs till kommunerna, så vi skapar också en slags beredskap inför det. Vi gör organisationsförändringen så att vi efter vårdreformen bättre ska kunna göra det som vi som kommun förutsätts göra, berättar stadsdirektör **Patrik Nygrén**.

I början av processen tillsattes en arbetsgrupp där största delen av stadsstyrelsen ingår. Enligt Granberg är det en mycket god anda i styrelsen:

– Vårt mandat handlar om att göra det bästa för Pargas. Vi pratar om att förenkla, förnya och förbättra, och också fördjupa vissa saker, säger Granberg.

Efter organisationsförändringen har Pargas stad en förnyad förtroendemannaorganisation och beslutsfattandet är organiserat enligt tre sektorer, ledda av var sin sektorchef. *Sektorn för fostran och utbildning* leds av **Ulrika Lundberg**, *Sektorn för förvaltning och stödtjänster* av **Hanna-Maria Grandell** och

Sektorn för livskraft av nyvalda **Maria Leppäkari**.

Trots att förnyelserna är många prioriteras de viktigaste sakerna som förut:

– Så länge jag minns har vi i Pargas satsat på bildningsfrågor så det är naturligt att de förblir i fokus. Det här med delaktighet och invånarperspektiv kommer starkare fram, likaså livskraftsfrågor. Förut var kommunerna mer serviceproducenter men nu är vi i högre grad en del av samhället: vi ska samarbeta på ett helt annat sätt både med invånare och företagare, och tredje sektorn stiger också i betydelse, konstaterar Granberg.

Allt fler projekt görs i samarbete med andra:

– Nästan allt innebär att vi har andra intressenter med, vare sig det gäller brobyggen, fastighetsutveckling eller andra stora projekt. Vi

strävar också till att allt fler frågor är sektorövergripande, säger Nygrén.

– Organisationen är viktig, men man måste komma ihåg att man inte löser allt med en viss organisation och att tänka ”det här blir jät-tebra!” – det är sätten att verka och fungera som är det avgörande, poängterar Nygrén.

Större förnyelser kan naturligtvis väcka oro men stadsdirektören ser positivt på Pargas organisationsförändring:

– Självt skulle jag se det som slöseri av pengar och människoresurser att **inte** göra den här organisationsförändringen. Den görs för att skapa mervärde för våra invånare.

3

Byggandet av Rävundsbron och Hessundsbron har inletts

Projektet för att förnya Rävundsbron och Hessundsbron har framskridit i rask takt. Utvecklingsfasen är slutförd och arbetet i genomförandefasen för att bygga de nya broarna har kommit igång. Projektet genomförs som ett samarbete mellan Trafikledsverket och Kreate.

Under hösten förbereds byggarbetsplatserna, till exempel områdena på dem och vägarna som leder till dem. En del av vägarna till byggarbetsplatserna kommer att vara enskilda vägar i närheten av broarna, och i dessa fall kontaktas alltid ägarna av de enskilda vägarna eller väglagen på förhand. På hösten flyttas också kablar som löper under marken, avlägsnas träd från byggarbetsplat-

serna och inleds byggandet av de nya broarna genom att bygga arbetsbroar bredvid dem. De nya broarna byggs från arbetsbroarna.

Byggandet, dess tidsplan och trafikarrangemang kopplade till byggandet planeras alltid på förhand. De mest betydande ändringarna av trafikarrangemang kommer att ske åren 2023–2025.

– Vi informerar regelbundet om hur arbetet framskrider och dess olika faser under hela projektet. Vi försöker hjälpa användarna av vägen och invånarna att förstå hurdana effekter byggandet har på deras vardag, betonar **Janne Wikström** på Trafikledsverket.

Målet är att Hessundsbron med tillhörande nya vägar tas i bruk i slutet av år 2024 och Rävundsbron samt nya vägar under år 2025.

De förnyade broarna säkerställer en fungerande och säker landsvägsförbindelse för invånarna i Pargasområdet, storindustrin och turister.

Utöver för bilister bli resorna också smidigare för fotgängare och cyklister, eftersom den nya leden kommer att vara bredare än i nuläget. Dessutom byggs det bullerskydd och underfarter för fotgängare och cyklister i området.

Du kan följa brobyggena genom att prenumerera på projektets veckobrev på Trafikledsverkets webbplats: <https://vayla.fi/sv/fornyande-av-lv-180-ravundsbron-och-hessundsbron>

Det nya välfärdsområdet siktar på jämlik tillgång till tjänster

Text: Annika Welling-Nyberg Foto: Jenni Virta

4

Årsskiftet och övergången till de 21 nya välfärdsområdena närmar sig. Ansvar för ordnandet av social- och hälsovården samt räddningsväsendet överförs den 1 januari, men för patienter fungerar uppsökandet av vård lika som förut. Den ledande tanken bakom reformen har varit att möjliggöra en jämlikare tillgång till tjänster och att minska hälso- och välfärdsskillnader människor emellan.

Enligt Pargas stads social- och hälsovårdschef **Mia Lindström** sker inga större konkreta förändringar på gräsrotsnivå:

– För invånarna kommer egentligen all verksamhet och service att fortsätta på samma sätt som tidigare. Man behöver alltså inte oroa sig – personalen kommer att finnas där den finns idag. Den viktigaste målsättningen i årsskiftet är att IT-systemen och löneutbetalningarna fungerar som de ska.

– Det som ändrar är strukturen på organisationen och ledningen, det vill säga hur det stora välfärdsområdet leds, och av vem det leds. Beslutsfattandet sker inte längre inom Pargas, utan det blir ett regionalt perspektiv på social- och hälsovården. Det kommer alltså inte längre att finnas något politiskt organ i Pargas som beslutar om social- och hälsovårdsärenden, berättar Lindström.

Välfärdsområdena är från kommunerna och staten separata offentlig-rättsliga samfund som har självstyre inom var sitt område. Egentliga Finlands välfärdsområde sträcker sig över 27 kommuner och kommer att vara en av Finlands största arbetsgivare med kring 23 000 arbetstagare.

– En sak som har oroat invånarna och också personalen är huruvida man inom välfärdsområdet förstår våra skärgårdsförhållanden – vi måste ju ordna saker på lite annor-

lunda sätt här. Vi har ett välfungerande system med välfärdscentret i Pargas och därifrån kan man skicka ut mobila tjänster till skärgården. Vi erbjuder också distansmottagning. Men det är förstås jätteviktigt med den personal som finns ute i skärgården – de är mycket kunniga och riktiga mångsysslare, kan man säga. De tar mycket ansvar, och det är nog förutsättningen för att det ska fungera med mobila tjänster och distansmottagningen. Det är väldigt viktigt att man får närservicen lokalt, konstaterar Lindström.

– Egentliga Finlands välfärdsområde är tvåspråkigt och man lyfter det här väldigt högt. Vi kommer också att ha ett nationellt ansvar kring tvåspråkigheten: Västra Nylands välfärdsområde ansvarar över utvecklandet av de svenskspråkiga tjänsterna medan Egentliga Finland ansvarar över samarbetet gällande svenskspråkiga tjänster över välfärdsområdena. Det svenska språket är viktigt ur många perspektiv, säger Lindström.

Trots att det ännu finns många frågetecken angående de nya välfärdsområdena är Mia Lindström glad över de samarbetsmöjligheter som reformen möjliggör:

– Jag ser positivt på det samarbete vi kommer att ha med Kimitoön och det svenskspråkiga Åbo. Att jobba ihop lite bredare kan också föra fram många positiva saker i vår verksamhet – jag tror att vi kan stärka varandra.

Samarbete är det viktigaste i Pargas kommande klimat- och miljöprogram

Text: Maria Rautio-Runeberg
Foto: Erik Saanila

I början av år 2022 tillsatte Pargas stad en arbetsgrupp för att planera stadens första klimat- och miljöprogram för åren 2022–2035. Projektanställda **Olli-Jaakko Latva-Mäenpää** och Pargas stads tekniska chef **Jonas Nylund** som hör till arbetsgruppen betonar dock att staden redan vidtagit betydande åtgärder för miljön och klimatet, trots att ett officiellt program inte har funnits. Till exempel har stadens koldioxidutsläpp minskat med 34 procent från år 2007.

På klimatsidan är målet med programmet att minska utsläppen med 80 procent från nivån år 2007 till och med år 2030. I år har idéer och synpunkter på åtgärder kartlagts genom en inkluderande invånarenkät och en workshop som ordnades av lokala organisationer.

– Utan samarbete kommer vi inte att uppnå våra mål, vilket innebär att stadens invånare och företagen i området spelar en mycket stor roll i de mål som sätts upp för stadens

område. Målet “skapa tillsammans” som ingår i stadens strategi anknyter starkt till detta program, betonar Nylund.

Klimat- och miljöprogrammet som skickas till behandling i stadsstyrelsen i december har fyra tydliga temaområden: Skärgårdshavets välbefinnande, biologisk mångfald, i trafiken och energi. Temana valdes på basis av invånarenkäten och workshoppen. I alla temaområden ingår väsentligt samarbete, kommunikation och fostran. Arbetsgruppen har ett rikt spektrum av förslag till konkreta åtgärder.

– Det har till exempel gjorts konkreta förslag för att utveckla gång-, cykel- och kollektivtrafiken samt för att förbättra Skärgårdshavets tillstånd. Dessutom kommer staden i fortsättningen att fokusera på mer ansvarsfulla upphandlingar. Det finns redan planer på energisparåtgärder på grund av den rådande energikrisen, försäkrar Nylund.

– Skolor i Pargas deltar i projektet *Lapset ja nuoret ilmastotyön kirjittäjinä*, vars mål är att utöka de ungas aktörskap. Detta är också ett bra exempel på målet “skapa tillsammans”, tillägger Latva-Mäenpää.

Arbetsgruppen hoppas att programmet ska synas för invånarna bland annat som bättre trafiklösningar och genom att Skärgårdshavets tillstånd

förbättras. Programmets åtgärder och resultat följs upp regelbundet.

– Programmet kommer under inga omständigheter att bli kvar i bordslådan, eftersom rapporteringen som ingår i programmet är kopplad till stadens bokslutscykel, betonar Nylund.

Olli-Jaakko Latva-Mäenpää och Jonas Nylund delar med sig av sina bästa energisparåtgärder: 1. Sänk temperaturen. Att sänka temperaturen med en grad ger en besparing på 5 procent. 2. Ta reda på om ditt hem slösar energi. Är ditt hem tätt och välisolerat? 3. Justera tillfälligt din elanvändning under rusningstid och övervaka din förbrukning med Fingrids tjänst.

Kati Engström (t.v.), Sari Hämäläinen och Reijo Hämäläinen följer livet på Gamla Malmen från paradplats. Kollegan Heikki Killström hade inte möjlighet att medverka i artikeln.

Gamla kommunalstugan var kärlek vid första ögonkastet för de nya hyresgästerna

Text: Maria Rautio-Runeberg
Foto: Erik Saanila

Det var kärlek vid första ögonkastet, minns produktchef Sari Hämäläinen, servicechef Reijo Hämäläinen och applikationsexpert Kati Engström på Receptum. När företagsutvecklaren i Pargas stad hade presenterat den på 1870-talet byggda gamla kommunalstugan som ett alternativ för Receptums anställda som sökte verksamhetslokaler på orten beslöt de att hyra lokalerna inom en halvtimme

Förslaget till företagets ledning kändes förnuftigt på alla sätt; eftersom tre av fyra anställda på Receptums verksamhetsställe i S:t Karins bodde i Pargas, beslöt de att föreslå för sin arbetsgivare att verksamhetsstället skulle flyttas närmare deras hem. När arbetsgivaren gav grönt ljus vände sig **Sari Hämäläinen** till Pargas stad.

– Det kändes genast som att man verkligen vill ha oss här i staden. Vi fick mycket hjälp av stadens företagsutvecklare **John Forsman** som presenterade alternativ till verksamhetslokaler. Detta ställe var

det sista som togs upp och det var kärlek vid första ögonkastet. Processen var snabb och vi kunde flytta in i september, berättar Hämäläinen.

Den första månaden på verksamhetsstället har gått fint.

– Vi har känt oss verkligen välkomna. Datakommunikationsförbindelserna fick vi också snabbt i skick. Vi är verkligen nöjda med våra hyresvärdar och vi har fått mycket hjälp av dem bland annat med flytten och renoveringen. Vår verksamhet avbröts inte överhuvudtaget, minns trion.

Cirkeln sluter sig

Gamla kommunalstugan har inhyst både en och annan aktör under sin drygt 150 år långa historia.

– I början av 1900-talet fanns det också ett apotek i lokalerna. Vår ledning blev mycket intresserad av det faktumet. Nu sluter sig cirkeln, summerar Receptums anställda som jobbar inom apoteksbranschen.

I "vispgrötshuset" som byggdes i början av 1870-talet råder en unik stämning. Brädgolven knakar och solstrålarna reflekteras på väggarna genom de dekorativa fönsterkarmarna. Framför huset sträcker sig en fantastisk, massiv ek mot himlen och dess rötter har under århundradenas lopp växt ihop med husgrunden.

– Våra lokaler har väckt beundran – och kanske lite avund – i hela koncernen. Här är centrum alldeles

nära, kyrkklockorna hörs bra och de passerande skolbarnens glada stämmor klingar genom fönstret. Det är mycket liv omkring oss här, säger Hämäläinen nöjt.

Receptum

- Producerar ett patientdatasystem för mun- och tandvård för privata tandläkarmottagningar i Finland samt ett apotekssystem som används i Finland, Sverige och Norge
- Marknadsledare inom apoteksbranschen i Finland
- Grundat år 2020 i Helsingfors
- Satellitkontor i Pargas, Reso, Torneå och Jyväskylä
- Receptumkoncernen satsar ca 100 personer
- På verksamhetsstället i Pargas arbetar fyra personer

People of Pargas

Välstånd och trygghet bland odlingsbänkarna

Text och foto:
Annika Welling-Nyberg

I Wattkast odlar Robin Reuter grönsaker och nyttoväxter enligt principerna för permakultur, som betonar omsorgen om jorden, omsorgen om människan och en rättvis fördelning av resurser. Utöver att få mängder av självodlade grönsaker drar man sitt strå till stacken för den biologiska mångfalden och arbetar – om än i liten skala – för att bygga upp välstånd individer och samhällen.

Robin Reuter med familj bor i ett charmigt trähus på ön Wattkast i Korpo och strävar till att vara så självförsörjande som det går då det kommer till mat. Efter en lång och slingrande väg genom barrskog och lövskog når man den en hektar stora tomten som inrymmer fleråriga och ettåriga grönsaksland, en skogsträdgård, ett litet växthus och en båt vid ett lummigt sund.

Tidigare bodde Robin Reuter och sambon **Tuuli Toivola** i Berghäll i Helsingfors. Efter att ha blivit föräldrar till sitt första barn började de fundera på ett liv på landet i framtiden. År 2017 köpte de huset i Wattkast med tanken att sakteligen renovera huset för att någon vacker dag flytta in på heltid – men suget var stort och flyttlasset kördes till Korpo redan år 2019.

Här är livet bokstavligen mer jordnära och stressnivån lägre än i Berghäll:

– Där tillbringade man nästan tio timmar per dag utanför hemmet, och med barn kändes det helt enkelt inte längre bra, konstaterar Reuter.

Vid sidan om sina filosofistudier avlade Reuter för några år sedan Yrkeshögskolan Novias studiehelhet *Permakultur och regenerativt jordbruk* omfattande 30 studiepoäng. Som bäst skriver han på sin pro gradu-avhandling i filosofi och är sällan sysslolös: utöver allt trädgårdsarbete och husfixande jobbar han för konstskolan *Art-dur* bland annat med att ge gitarrlektioner, och om somrarna

arbetar han en del av tiden vid växthusen ett stenkast från hemmet.

En investering i hälsa

En storsatsning på självhushållning kräver mycket tid och arbete bland odlingarna, men Reuter ser det som en investering i fysisk och mental hälsa:

– Odling är ett bra sätt att hålla sig i gång, jag gör det också för ett framtida mig. Vem vet hurdan pension vi kommer att ha? Då kan man lika bra nu göra något som gynnar en i längden. Men självhushållning är något som vår generation har varit tvungen att lära sig själv eftersom våra föräldrars generation har sett det som

lite onödig kunskap. I krisande tider är det ändå hållbar kunskap – ovärderlig kunskap, egentligen!

Reuter påpekar att grundkunskapen om hur man brukar jorden är väldigt viktig att bevara och utveckla.

– Alla måste naturligtvis inte odla, men det är viktigt att kunskapen upprätthålls av en del av befolkningen. För 200 år sedan lär 90 % av världens befolkning ha i någon form varit involverad i matproduktionen. Livet är ganska annorlunda idag och vi är inramade på många sätt och vis. Vi kan exempelvis inte ens föreställa oss ett annorlunda ekonomiskt system. Jag ser självhushållning som ett sätt att våga ta hand om sig själv och att ta ansvar för sitt eget uppehälle. Men naturligtvis har också samhäl-

let som uppgift att se till att alla har det bra, säger Reuter.

Reuter tycker att man ute på landet i Korpo bryr sig lite extra om varandra – samhället fungerar helt enkelt annorlunda än i städer:

– Det är människorna här som utgör hembygden.

Odling ger större förståelse

Reuter uppmuntrar gärna andra att odla och var de facto bokad som kursledare i permakultur vid Skärgårdens Kombi. Kursen blev dessvärre inhyllad men det är inte omöjligt att en ny kurs ordnas i framtiden.

– Det skulle gynna all sorts odling om fler människor skulle odla ens

lite. Samtidigt får man mer insikt också i hur den globala matproduktionen fungerar och vad som kan vara till skada.

Trots att man har en stor odlingsentusiasm är det enligt Reuter bra att skynda långsamt, eftersom inlärningsprocessen är kontinuerlig och bundenheten till årstider begränsar vad man kan göra. Man får också räkna med att arbeta mycket på våren och i skördetider på hösten då maten ska tas tillvara och frysas, torkas eller läggas in.

I Finlands klimat är odlingsäsongen relativt kort, men med god planering kan man förlänga odlingsäsongen en hel del: Reuter planterade ut kinakål i slutet av augusti – visserligen lite sent, men i bästa fall kan familjen njuta av nyskördad kinakål ännu i höst.

Har man växthus kan man dessutom sätta i gång tidigt på vårvintern:

– Vi sådde de första grejerna i växthus redan i februari, och då kunde vi skörda den första kinakålen och rädisor i slutet av april, början av maj.

Skogsträdgård och höns

På familjens tomt växer också en så kallad skogsträdgård fram. Idén är

att plantera en mångfald av ätbara växter i olika skikt – precis som i en vanlig skog finns det höga och låga träd, buskar, örtväxter, klättrväxter och marktäckande växter som bildar en mer naturlig helhet med ett eget mikroklimat. Överlag är mångfald alltid bättre än monokulturer, inte minst med tanke på pollinatörerna som minskar i oroväckande takt. I Reuter-Toivolos skogsträdgård växer allt från hasselnötsträd till pekannöt och valnöt samt aprikosträd och bärbuskar. Också nya arter testas ivrigt.

För att underlätta odlingsarbetet har Reuter tänkt anlägga en bevattningsdamm. Den kommer till nytta eftersom odlingsområdet är tänkt att så småningom utökas med ytterligare 800 kvadratmeter.

– Jag tänker att vi kanske kunde bidra till det lokala genom att odla en del grönsaker för försäljning. Vi kunde avlasta bönderna lite, skrattar Reuter.

Ute i en inhägnad vandrar familjens höns omkring och pickar i sig det ena och det andra. Under varma sommarnätter gillar hönsen att sova uppe i äppelträden, och den hurtigaste av dem alla fortsätter att sova ute långt in på hösten. I ett prunkande trädgårdsparadis som detta är det fullt förstäligt.

Reuter och Toivola odlar bl.a.:

Palmkål, krusbladig grönkål, grönkål 'red russian', kinakål, broccoli, rättika, purjolök, selleri, nyzeeländsk spenat, jättepumpa, hokkaidopumpa (röd kuri), morot, kålrabbi, lök, störböner, buskböner, sparris, tomat, vinbär, strandkål, kardon, krusbär, aprikos, körsbär, jordgubbe, pepparrot, saskatoon, björnbär, krikon och äppel

Ny vardag i yttre skärgården: "Vi har inte ångrat oss en dag"

Text: Maria Rautio-Runeberg
Foto: Ida ja Matilda Alanne,
Jyrki Lehtimäki och Visit Pargas

I våras startade Utöborna en kampanj för att locka nya familjer till ön. Till nykomlingarna hör Jonna Mäkynens och Katariina Kausamos familj. Kampanjens marknadsföring och kommunikation sköttes av Sari Lapinleimu som har bott på ön sedan mars 2020.

Jonna Mäkynens och **Katariina Kausamos** 10 veckor gamla valp **Ubbe** hoppar genast med i videosamtalet när intervjun börjar.

– Hundvalpen har varit en ypperlig isbrytare på ön, skrattar Mäkynen och Kausamo som nu har bott på Utö i några månader.

Finlands mest avlägsna fast bosatta ö Utö med ca 40 invånare fick nya invånare i år när tre familjer flyttade sina liv dit. Med Mäkynen och Kausamo flyttade också deras 11-åriga dotter **Jadessa** och familjens två undulater. Ubbe torde vara öns yngsta invånare ännu ett tag,

tills familjens andra barn föds i början av nästa år.

– Då vi har besökt rådgivningen på fastlandet har vi fått låna en bekant Utöbos sekundära bostad. Här är gemenskapen och grannhjälpen verkligen påtaglig. I sin bloggtext undrade skolans lärare mycket träffande hur man efter att ha bott på Utö riktigt ska kunna klara sig annanstans, utan en likadan gemenskap, berättar Kausamo.

Mäkynen och Kausamo som båda arbetar inom hälsovården gör det numera på distans. Nätförbindelserna fungerar väl på Utö och man

kan arbeta antingen hemma eller i gemensamma utrymmen.

– Vi har så småningom fått grepp om vardagen på ön. Sommaren blev till höst, arbetet och skolan började och vi har vant oss vid varierande väderförhållanden och långa avstånd. Vi har inte ångrat oss en dag, försäkrar Mäkynen och Kausamo.

Att varva ner var ett medvetet mål för familjen, som förut bodde i en förort i Helsingfors. Förändringen märks i de små sakerna.

– Vi har inte behövt köpa färdigmat, eftersom vi har haft tid att laga mat för familjen och äta tillsammans. Tillsammans med mamman i grannfamiljen har vi märkt att barnen ritar och är utomhus mer. Det har också funnits mer tid för spontana saker. Det är lätt att umgås med andra här. I städer finns det mycket folk, men man kan ändå

känna sig ensam där, påpekar Kausamo.

– Här märker man andra människor bättre, säger Mäkynen.

Lätt att varva ner

Sari Lapinleimu som arbetar inom marknadsföring och kommunikation förälskade sig i Utö vid första ögonkastet i slutet av år 2019. Då tillbringade hon några dagar på en tystnadsretreat som ordnades på ön, och upplevelsen var så uppskattande att hon bara två veckor senare ansökte om en bostad på Utö. Hon fick sin bostad och flytten till ön skedde i slutet av mars 2020 – samma dag som Nyland isolerades av på grund av corona.

– Jag kom till ön ensam. Omställningen var stor och krävde också svåra beslut, men jag kände ett

Jyrki Lehtimäki och Sari Lapinleimu

Jonna Mäkynen (t.v.), Katriina Kausamo och Jadessa Mäkynen. Taxvalpen Ubbe i Jonnas famn.

tvingande behov av att få vistas i en klar och simpel miljö vid havet. På ön började livet som tidigare gått på högvarv så småningom att sakta ner; jag började både gå och tala långsammare, berättar Sari.

Även **Jyrki Lehtimäki** flyttade till ön på grund av kärlek – eller snarare flyttade han efter den.

– Jag blev förtjust i ön, men flyttade hit för Saris skull. Vi har nu bott tillsammans i lite över ett år, konstaterar han.

Livsstilen på ön har lämpat sig väl för paret.

– I städer drunknar en enskild människa lätt i all myckenhet. Det finns för mycket av allt. Här är det lättare att nöja sig med mindre. Trafiken, bullret och människovimlet i staden saknar vi inte, säger paret.

Sari arbetar som marknadsföringskommunikatör i sitt eget mikroföretag – nätförbindelserna är goda och möjliggör således distansarbete. Kunskapen inom kommunikation kom också till nytta på hemön när man våren 2022 sökte nya familjer till Utö för att få fler barn till den finskspråkiga skolan.

– På en mycket kort tid planerade och genomförde jag en kampanj i sociala medier tillsammans med byborna. Kampanjen lyckades fint: vi fick tre nya barnfamiljer till ön och fyra nya elever till skolan. Nu har skolan totalt sex elever.

Paret planerar också att utveckla upplevelseaktiviteter på ön. Det här möjliggörs av en ribbåt som lämpar sig för utskärsförhållanden, förarbrevet för hyresbåt som fås nästa vår samt av Saris marknadsföringskunskap. Målet är att samarbeta med mikroföretagarna på hemön och närliggande öar, och på så sätt bidra till att trygga företagsverksamheten och livskraften i skärgården.

– Utö har gett oss mycket. Det är bara rimligt att vi ger ön något tillbaka. Vi hoppas såklart att även beslutsfattarna i Pargas stad förstår och beaktar de särskilda omständigheterna för de boende och företagarna i yttre skärgården, konstaterar Jyrki.

På Utö finns

- Ett finskspråkigt lågstadium som för tillfället har sex elever
- En avgiftsfri förbindelsebåt som avgår från Pärnäs i Nagu; resan tar 4–5 timmar
- Goda nätförbindelser
- En butik som betjänar året om
- Ett hotell
- Caféet Hannas horisont
- Hantverksboden Binusas
- Ett eget vattenverk och en avfallsstation.

Aktuellt

Egentliga Finlands välfärdsområde 1.1.2023

Egentliga Finlands välfärdsområde (Varha) börjar sin verksamhet 1.1.2023. Då flyttar ansvaret över social- och hälsovårdstjänster och räddningsverkets tjänster från kommuner och samkommuner till välfärdsområden. Förnyelsens mening är att förenhetliga och förbättra Egentliga Finlands invånares tillgång och åtkomst till bas-tjänster.

Egentliga Finlands välfärdsområde ansvarar för följande tjänster fr.o.m. januari 2023:

- Primärvård, t.ex. hälsostationers verksamhet och deras vårdavdelningar
- Specialiserad sjukvård, t.ex. Åucs sjukhus
- Förstavård och jour, så som ambulanser och Åucs Akuten
- Brandkår och räddningsväsendet
- Munhälsovård
- Mentalvårds- och missbrukarservice
- Mödra- och barnrådgivning
- Socialarbete, bland annat vuxensocialarbete och barnskydd
- Handikapps-service
- Boendeservice för äldre och hemvård
- Rehabiliteringstjänster, t.ex. fysioterapi och andra terapier

Vid årsskiftet fortsätter social- och hälsovårdstjänsterna i Egentliga Finland huvudsakligen på samma sätt som tidigare. Hälsostationer, rådgivningar, tandkliniker, hemvårdsområden osv. förblir de samma och det sker inga förändringar i början av året. Alla bekanta tjänste-telefonnummer är också samma.

Välfärdsområdets webbtjänst **www.varha.fi** öppnas i mitten av december. I början är webbplatsen mycket begränsad men webbsidor-na och serviceuppgifterna kompletteras hela tiden. I fortsättningen finns alla välfärdsområdets tjänster och aktuella nyheter gällande dem insamlade på webbsidan.

Föreslå ett namn för det nya lärcentret

Det kommande lärcentret på Skolgatan står färdigt om ungefär ett halvår. Med andra ord är det hög tid att lärcentret får sitt slutgiltiga namn!

Med en öppen namntävling letar vi nu efter ett namn som speglar det moderna och tvåspråkiga campuset. Namnet ska vara tillräckligt kort, och det ska fungera både på svenska och finska. Kom ihåg att motivera varför just ditt namnförslag är rätt val!

Du kan delta i tävlingen fram till 5 december kl. 12. Vinnaren belönas med ett produktpris.

Till tävlingsformuläret kommer du genom att knacka in adressen **forms.office.com/r/GwYG-NdWQHd** eller genom att scanna QR-koden med mobilen.

Lycka till!

Försöket med avgiftsfria preventivmedel inleddes 1.11

Tack vare projektet för utveckling av preventivtjänsterna inom Egentliga Finlands program för framtidens social- och hälso-central får alla unga under 25 år i Egentliga Finland tillgång till gratis preventivmedel från och med den 1 november.

I försöket med avgiftsfria preventivmedel har unga likvärdig tillgång till mångsidiga preventivmedel såsom p-piller, kapslar, spiraler, plåster, ringar och

kondomer. Det finns ingen nedre åldersgräns för att använda preventivmedel. Då en ung person funderar på att börja använda preventivmedel ser man alltid över den ungas situation enligt det individuella behovet.

Man kommer också att utveckla och förenhetliga den övriga handledningen och rådgivningen för främjande av sexuell hälsa. Försöket pågår fram till slutet av 2023.

Läs mera på vshyvinvoitalue.fi/sv under Aktuellt.

Vattentjänstverket påminner

Tänk på att skydda din fastighets vattenledningar och vattenmätare från att frysa. Ansvaret för frysningskador och kostnader tillhör fastigheten, alltså är det bäst att undvika onödiga risker. Frysningskador kan undvikas genom att isolera vattenrören och vattenmätaren samt genom att se till att vattenmätarutrymmet är tillräckligt varmt.

Övervaka din egen vattenförbrukning, eftersom ingen annan kan göra det lika bra som du. För bok över hur mycket vatten du använder. På så sätt kan du

snabbt upptäcka och reparera läckor som annars kan kosta dig upp till hundratals euro per månad.

Avloppen fungerar bäst när man spolar ner bara sådant som får spolas ner. Endast vatten, toalettpapper och mänskligt avfall hör i avloppet. Eftersom allt annat ökar risken för avloppsstopp är det bättre att slänga det i soporna. Använd alltså avloppen rätt, både för din egen och andras skull – ingen av oss vill hamna ut för en avloppsstockning.

Fysioterapins direktmottagning

Vid plötsliga smärttillstånd har du enligt vissa kriterier möjlighet att få tid till fysioterapins direktmottagning utan remiss från läkare. Vid direktmottagningen undersöks och bedöms individuellt dina symtom från stöd- och rörelseorganen. Du kan få råd för smärtbehandling utan läkeme-

del, råd om receptfria läkemedel och vid behov kan du styras till en läkare. Fysioterapeuten kan vid behov skriva sjukledighet för 1–5 dagar. Tid till fysioterapins direktmottagning fås via läkarmottagningens tidsbokning. Gäller 16–75-åringar.

Evenemang

Traditionell adventskonsert, Pargas kyrka lördag 3.12 kl. 16

Lördagen den 3 december kl. 16 bjuds det på stämningsfull kör- och orkestermusik i Pargas kyrka. Det är Pargas Damkör, Pargas Manskör och Pargas Amatörorkester som står för arrangemangen i samarbete med Väståbolands svenska församling. Övriga ensembler som medverkar är Pargas kyrkokör, PopRock-kören och Pargas Sången.

Ett omväxlande program utlovas, med både traditionell julmusik, några klassiska stycken, lättare musik och allsång.

Kyrkoherde Sara Grönqvist från Väståbolands svenska församling håller en kort andakt. Programmet avslutas gemensamt med Hosiana.

Programblad: 10 €, fås vid dörren. Varmt välkommen!

Mera information:
Martina Lindberg,
Pargas Damkör: 0505666223
Robert Helin,
Pargas Manskör, 0414938747
Henrik Grönroos,
Pargas Amatörorkester,
0400740026

Jultorg i Korpo sön 18.12

Korpo Kulturgille r.f. arrangerar traditionellt jultorg på Kommunalgården i Korpo, söndag 18.12 kl. 12-15.

Anmäl dig till Merja Fredriksson om du vill sälja någonting: merja.fredriksson@gmail.fi 040 522 1872. Välkommen!

Julspektakel i Nagu lör 17.12

Årets julspektakel på Nagu torg och inomhustorget Kajutan äger rum lördag 17.12 kl. 10-14.

Mera information på nagubor.fi under 'Evenemang'.

Arrangör:
Nagu Hembygdsgeningsförening r.f.

Julmarknad och adventsprogram på Gamla Malmen

10.12 Julmarknad på Gamla Malmen kl. 11-15

27.11-6.1 Gamla Malmens Adventskalender

Du som vill sälja någonting på årets julmarknad den 10 december ombuds registrera dig senast 5.12 via Lyyti-formuläret som finns på webbplatsen gamlamalmen.com.

Finland 105 år 6.12

Se Pargas stads självständighetshälsning tisdag 6.12 på webbsidan kulturellen.fi. Programmet finns tillgängligt från kl. 9:00.

Sändningen består av följande inslag:

- Pargas stads självständighetshälsning, stadsstyrelsens ordförande Gilla Granberg

- Utdelande av kultur- och hembygdspris, kultur- och idrottsnämndens ordförande Jan Eriksson
- Utdelande av idrottsstipendier och Årets idrottslöfte.

Glad självständighetsdag!

Allmän info

Hälsostationer

Pargas hälsocentral

Vapparvägen 15 A
21600 Pargas

Tidsbokning (vard. kl. 9-13)
och telefonjour (vard. kl. 8-16):
02 454 5200

Allmänt nödnummer, ambulans: 112

E-tjänster: www.pargas.fi/sv/etjanster

Telefonnummer –och tider:
www.pargas.fi/sv/telefonnummer-och-tider

Tandvårdscentralen

Kommunalhemsvägen 12 C
21600 Pargas

Tidsbeställning (mån-fre kl. 8-11.30):
02 454 5300

Hälsostationerna i Nagu, Korpo, Houtskär och Iniö:

Tidsbokning (vard. kl. 9-13)
och telefonjour (vard. kl. 8-16):
02 454 5200

Bibliotek

Pargas bibliotek

Strandvägen 28, 21600 Pargas
Tfn. 044 354 5284

Öppettider:
mån-tors kl. 10-19, fre kl. 10-16
lör kl. 10-14 (1.9-31.5)
Tidningsläsesalen öppnar kl. 8

Nagu bibliotek

Sportgränd 1, 21660 Nagu
Tfn. 040 488 57 92

Öppet med personal på plats:
tis kl. 10-15, ons kl. 14-19, tors kl. 10-15,
fre kl. 10-15. Biblioteket är meröppet
varje dag kl. 8-21. Du kommer in med
bibliotekskortet och en PIN-kod.

Korpo bibliotek

Verkanvägen 1, 21710 Korpo
Tfn. 040 488 5793

Öppet med personal på plats:
mån kl. 10-15, tis kl. 14-19, tors kl. 10-15,
fre kl. 10-15. Biblioteket är meröppet
varje dag kl. 8-21. Du kommer in med
bibliotekskortet och en PIN-kod.

Houtskär bibliotek

Näsbyvägen 214, 21760 Houtskär
Tfn. 040 488 5794

Öppet med personal på plats:
mån kl. 14-19, ons kl. 10-15, tors kl. 10-15
Biblioteket är meröppet varje dag
kl. 8-21. Du kommer in med biblioteks-
kortet och en PIN-kod.

Iniö bibliotek

Degernäs 24, 23390 Iniö
Tfn. 040 488 5795

Öppettider med personal på plats:
tors kl. 9-12 Biblioteket är meröppet
varje dag kl. 9-20. Du kommer in med
nyckel.

Utö bibliotek

Hembygdsgården, 21740 Utö
Öppet onsdagar kl. 17-19.

Kundtjänst & rådgivning

Du kan kontakta alla servicerådgivarna
per telefon, e-post och via chattjäns-
ten på stadens webbplats.

Servicepunkten, stadshuset

Strandvägen 28, 21600 Pargas
Tfn. 040 488 6026
arja.toyryla@pargas.fi

Stadshusets Servicepunkt är öppen
mån-ons kl. 9-16, tors kl. 9-17,
fre kl. 9-15

Nagu områdeskontor

Brinkasvägen 1
Tfn. 040 488 6022
viveca.smeds-aalto@pargas.fi
tis-ons kl. 9-15 (lunchpaus kl. 12-13)
Nagu områdeskontor är öppet enligt
överenskommelse mån, tor och fre. Ring
på dörrklockan, vi öppnar när vi är på
plats!

Korpo områdeskontor

Handelsmansvägen 1
Tfn. 040 488 6020
tarja.sirkia@pargas.fi
mån-ons kl. 9-15, tor kl. 9-17, fre kl. 9-14
(lunchpaus kl. 12-13)

Houtskärs områdeskontor

Näsbyvägen 214
Tfn. 040 488 6021
petra.ohman@pargas.fi
mån-fre kl. 9-15

Iniö områdeskontor

Iniövägen 590
Tfn. 044 066 7835
asa.knuts@pargas.fi
mån-fre kl. 9-15

Byggnadstillsyn

Kundservice, tfn. 040 488 6080
(mån-tors kl. 9-15, fre. kl. 9-14)

Seniorpunkten

RÅDGIVNINGSCENTRAL SENIORPUNKTEN

Strandvägen 30, 21600 Pargas
Vi har öppet mån-tors kl. 10-12

Verksamhetsledare
Emma Soveri, 050 569 1814

Servicehandledare
Medris Jurs, 040 488 5692

Minneshandledare
Amanda Aittamäki, 040 634 4808

Närståendevårdens handledare
Heidi Strandberg, 044 358 5887

Hälsovårdare Christin Eriksson
(tis, ons, fre), 050 577 3905

Hemsjukvården (vardagar kl. 11-12),
040 488 5566

Frågesport

Hittar du svar på följande fem frågor bland
tidningens artiklar? Prova först utan att tjuvtitta!

1. Vad heter Pargas stads nyvalda livskraftschef?
2. Hur många kommuner innefattar Egentliga Finlands
välfärdsområde?
3. I vilket vackert hus på Gamla Malmen har Receptum blivit hyresgäst?
4. Var brukar odlarfamiljen Reuter-Toivolos höns sova under
varma somrarnätter?
5. Hur många nya barnfamiljer flyttade till Utö i år?